

SIMON IS DOOD

Urbain beitelt en kapt met vakkundige handen een zerk uit blauwe steen. Het beeld krijgt slag na slag langzaam vorm. Het is geen standbeeld en ook geen luxezerk. De familie heeft hem deze opdracht toevertrouwd. Hij doet het met liefde. Zelfs bewondering en waardering ontbreekt niet. Simon is dood. Geboren in het jaar 1896 en overleden in april 1982. Zo staat het gebeiteld. Eén ding is zeker Simons leven liep niet over een pad van rozen. Hij is niet gestorven in een wieg. Simon doorploegde het leven, stil en zwijgzaam. Soms pijnlijk, feestelijk, ook boeiend, beangstigend, met verbetenheid zonder verzuring, met wilskrachtige stap. Hij was katholiek en leefde zoals duizenden mensen en verdween onopgemerkt, een vage herinnering. Alleen voor de familie bleef hij een legende. Zijn vader, Petrus Weyn, geboren in 't jaar 1857, zag het leven in de maand dat men de varkens slacht.

Marie Govaert, Simons moeder, vertelde veel verhalen aan haar kinderen. Ze begon meestal zo: "In die goeie oude tijd...", en er volgden veel vraagtekens. Rond de jaren 1850 was er alleen maar miserie, honger, pest en cholera. Kinderen stierven als vliegen. Om te overleven moest iedereen meewerken. Vlees kwam alleen op tafel als het kermis was. Een ei werd in twee verdeeld. Diegene die zijn buikje kon vullen met patatten en brood was een gelukkig mens. Bedelaars klopten aan ieders deur, rammelden met zeer hoge snelheid gebeden af voor een boterham meer. Er volgde "God zegent u" of een vloek, al naargelang het resultaat.

's Avonds was het deurtje goed gesloten, stropers maakten de wegen onveilig. Bij de opkomst van de machines sloegen de wevers, uit woede, de weefgetouwen kapot. Dat thuiswerkers zonder werk vielen was allemaal de schuld van de fabrieken. De concurrentie met de fabrieken was moordend. Velen trokken noodgedwongen naar Frans Vlaanderen om daar te gaan werken in textielkoten ...

"Uren kon mijn moeder daarover vertellen", aldus Marie Govaert.

Wanneer Jef Van Esbroek, mandenmaker en hersteller, bij boer Verhulst terechtkwam, luisterden velen naar zijn wondere verhalen. Sommige boeren bekeken hem met een scheef oog en vonden hem een goddeloze. Niets was minder waar. Hij ging elke zondag naar de kerk maar ergerde zich erover dat de pastoor nooit predikte over de Commune van Parijs. Dat hij ons nooit uitlegde hoe twee legers, het Franse en het Duitse, de handen in elkaar sloegen om het volk dat Parijs bestuurde, kapot te maken. Hoe ze werkelijk een bloedbad organiseerden in de straten van Parijs. Weerloze mannen, vrouwen en kinderen werden met honderden vermoord. Het was 1870. Jef de mandenmaker was boos op de pastoor die te keer ging over het gevaar der goddelozen en die niks zei over de rijken die zonder genade overal de lakens uitdeelden. De pastoor sprak voor de werkende mensen over geen vlees eten op vrijdag en over het in vier stukken delen van een pekelharing. Vlees kopen was toen een luxe.

Vanop de preekstoel vergat men niet om reclame te maken voor verschillende beewegen. Honderden heiligen stonden in een rij te wachten, iedereen had zijn specialiteit. Simons moeder, Marie Govaert, kende al hun specialiteiten:

De Heilige Rita: patrones der hopeloze gevallen.

De Heilige Antonius: indien er iets verloren was.

Sint Job: tegen zweren en nagelgaten, enz...

Spreekwoorden waren er genoeg: "ieder huisje heeft zijn kruisje" of "God zal 't u lonen, hier of hierboven."

De socialisten oordeelden dat het beter was hier al eisen te stellen en niet te wachten tot in de hemel.

Jef Van Esbroek, de mandenmaker, vertelde dat duizenden werkers hun rug naar de kerkdeur draaiden en er nooit nog een voet zouden binnen zetten, omdat kerk en patroons onder één hoedje speelden. Hij fulmineerde dat de bazen profiteerden van het zweet der werkende mensen. Hij wist dat overal de geleerde mannen een nieuwe boodschap verkondigden .

Men sprak over een zekere Marx, over communisten, over anarchisten.

Slogans als: "Eigendom is diefstal" of "Godsdienst is opium voor het volk", sloegen in als een bom.

Hij beweerde dat de sprekers echt overtuigd waren van hun zaak want hij zag dat aan hun gezichten.

"Wij moeten ons organiseren in ziekenbonden, vakbonden en politieke partijen" klonk het. Dat was allemaal nieuw, de wereld stond op zijn kop.

De nieuwe beweging was niet meer te stuiten. Het ging om de oprichting van syndicaten, het organiseren van betogingen, stakingen voor loonopslag en tegen loonsvermindering, om algemene stakingen voor het algemeen stemrecht. Soldaten schoten met droog zaad op betogers voor het algemeen stemrecht. Te Mons: zeven doden, te Borgerhout: zes, allemaal op dezelfde dag.

Desondanks ging de beweging voor een grondige verandering, verder.

Niet richting revolutie of peperbus maar richting stembus.

Jef de mandenmaker vertelde aan iedereen die het wilde horen dat hij de heilige mis had gediend voor priester Daens. Hij had priester Daens horen spreken als leider der Christelijke Volkspartij. Een overtuigd en rechtschapen man die leefde tussen het volk en die gelovig was. Een thema waar hij regelmatig op terug kwam. "Tussen de socialisten en ons gaapt een afgrond. Zij willen een maatschappij zonder God. Ik hou daarentegen staande dat een dergelijke samenleving onmogelijk is. Doch als wij dat goddeloze van het socialistisch programma verwerpen, willen wij evenals de socialisten de arbeiders ter hulp komen en kunnen we samen arbeiden om de maatschappij te verbeteren." Tot daar de woorden van priester Daens.

"Maar hij stond alleen tegen de burgerij en de bisschop. Zij hebben hem kapot gemaakt. Die begrafenis zal ik nooit vergeten, allemaal rouwende volksmensen. Van dan af heb ik mijn rug definitief naar de kerk gekeerd."

In deze storm van nieuwe en conservatieve gedachten moeten katholieken 50 jaar wachten na "Het communistisch manifest" van Marx, vooraleer de paus van Rome in 1891 wakker schoot met een brief "Rerum Novarum". Het waren vijgen na Pasen. Het was wat

slagen en wat zalven. De paus durfde de bazen niet te hard tegen de schenen stampen. Hij schreef over sociale onrechtvaardigheid en degradeerde werkers tot loonknechten. Deze brief was vooral gericht tegen de socialisten. Hij had gezien dat zijn hele schaapsstal leeg liep en dat zijn schaapjes luisterden naar de nieuwe boodschappers. Het onvermijdelijke voltrok zich. Gezinnen en families splitsten in twee onverzoenlijke kampen. Gele en rode vakbonden en partijen ontstonden.

Jef zijn zuster bleven katholiek, hij werd socialist. Petrus Weyn en Marie Govaert, Simons ouders, bleven katholiek.

TANTS EN KAMIEL : EVEN VOORSTELLEN

In de kleine werkmanswoning, in de achterkeuken, zaten Tants, Simons zuster, 74 jaar oud en Kamiel haar man. De patatten stonden te koken op een elektrisch vuur. Zij praatte op snelle wijze, als ze de draad kwijt was hielp Kamiel, haar man, haar verder.

“Dus jij weet nu dat mijn vader geboren is in 1857. Hij trouwde met mijn moeder die toen 18 jaar was. Zeer jong, hé. Maar ja, 't was zo hé. Vroeg in de weide, vroeg vet.”

Tants lachte haar tanden bloot.

"Mijn vader was toen 38 jaar oud. Iedereen roemde mijn moeder, Marie Govaert. Het was zeker geen katje om zonder handschoenen aan te pakken."

Een schalkse glimlach speelde rond haar mond.

“Petrus Weyn, zo heette ons vader, hij werkte als “traveaux-man” en metserdiender, hij groef funderingen. Eigenlijk was dat werk veel te zwaar voor hem. Hij sukkelde voortdurend met zijn gezondheid en was regelmatig ziek. Ja, de ziekenkas, die bestond nog niet, zodat moeder dikwijls alleen haar plan moest trekken. Ze was klein van gestalte, zwak en taai als een zweep. Ze ging niet door haar knieën bij de eerste windstoot.

Onze Simon was de oudste van tien kinderen. Elk gezin had toen veel kinderen. Daar was nog geen sprake van de pil. Onze Simon zag het licht op op 3 maart in het jaar 1896."

Ze vervolgt: "Mijn vader verdiende toen 1,80 fr. per uur voor werk dat hem kapot maakte. Maar een boerenknecht verdiende toen nog minder zelfs niet het zout op de patatten.

Ons vader stierf in 1915, in het begin van de eerste wereldoorlog, juist voor Lichtmis."

Weer valt er een lange stilte in 't achterkeukentje. Tants zucht.

“Ja, ik moet dat toch niet op een briefje schrijven, dat we veel zwarte sneeuw gezien hebben. Dat we gelukkig waren dat onze burens, de familie Daelmans, ons hielp. Die hebben werkelijk onze kop boven water gehouden. Ze woonden op de hoek van de Steendonkstraat, in een florerende kruidenierswinkel, met witte gevel, brede vensters en kozijns in 't lichtgroen geverfd. Die zonen hielpen de akker van ons moeder bewerken. Ja, toen was iemand helpen de normaalste zaak van de wereld. Nu, is het elk voor zich en God voor ons allen.”

“Dat is juist", zegt Kamiel en onderlijnt dit met handen en voeten, tot zijn te grote klak tot over zijn oren zakke.

“Na vaders dood verhuisden we naar Eigenlo, een gehucht buiten Temse tegen Sint-

Niklaas. Die opscheppers. Vóór ons huis liep de oude Heirbaan. 't Is langs daar dat meer dan duizend jaar geleden Julius Caesar passeerde met Romeinse Soldaten, allemaal flinke, knappe mannen met blote "muttekens"-knieën en reuze plakpoten.

Daar was wel een probleem. Aan ons huis lag geen akker. Ons moeder is blijven zoeken tot zij een stuk grond vond. Neen, zij kon zich niet inbeelden dat ze zou moeten leven zonder een stuk grond. Dat is en bleef voor haar altijd een levensnoodzakelijkheid, een garantie om te overleven.

Onze Simon heeft niet lang school gelopen, men was al blij toen als men kon lezen en schrijven toen. Hij is gaan werken op zijn 11 jaar als koeter (koewachter) voor de kost en wat pree. Later werkte hij als volle boerenknecht, bij boer Verhulst. Onze Jef en Lowie werden ook alle twee boerenknecht bij boer Verhulst.

Ja, dat was zo hé ofwel mandenmaker, blokmaker of boerenknecht worden, veel keuze was er niet. Velen gingen naar 't fabriek, garçon spelen bij een volle weversgast, of bij de sigarenmakers of ze trokken naar de dokken in Antwerpen. Sommigen gingen zelfs naar het Walenland of Frankrijk.

Ons meisjes gingen meid gaan spelen bij rijke heren om te dienen voor een appel en een ei. Vele jonge dochters werden bedrogen door die fijne mijnheren. Van boven pront en vanonder stront zeggen ze. De fijne heren zaten alle dagen met hun schijnheilige smoel op de communiebank en de meisjes die het ongeluk hadden "vol" te zitten die kregen dan gewoonlijk de bons."

Tants vertelt maar door:

"Ik ben al veel vergeten, het is allemaal al zolang voorbij. Op het einde van de 1ste wereldoorlog is onze Simon opgeëist. Waarom, dat weet ik niet goed. Het marcheerde allang niet meer aan het front van de Duitsers. Miljoenen jonge mensen zijn gesneuveld. Voorbij ons huis passeerden op het einde van de oorlog heel veel magere paarden met gekwetste soldaten. De lijken hebben we niet gezien. De Duitsers sleepten hun laarzen als betonnen blokken over de straatstenen. Kamiel, hoe oud was onze Simon toen de Duitsers het bier kwamen opeisen?"

Kamiel denkt diep na van onder zijn klak.

"Hij was van 96, kom laat ons zeggen ongeveer 20 jaar."

"Maar wat ik wel goed weet..." vervolgt Tants,

"Hij was precies een gekruisigde lieveheer, hij was zo mager als een hout, zoals een vogelverschrikker. Maar na een paar dagen was alles terug vergeten. Een jong mens herstelt toch gemakkelijk hé. Onze Simon is altijd een stille vent geweest, zwijgzaam, maar een doorzetter. Een werker, iemand met handen aan zijn lijf. Wel moest je soms de woorden uit zijn mond halen, hé Kamiel."

Hij knikte.

"Ik heb onze Simon nooit zat gezien, nooit."

WAPENSTILSTAND ZONDER VREDE

De klokken luiden en de beiaard speelt, doch niet voor iedereen is het feest. De Duitsers verliezen de oorlog. Europa bloedt dood. Het wapenstilstandsverdrag steekt Duitsland in

een onhoudbare dwangbuis, een voedingsbodem voor een nieuwe oorlog. Communisten winnen de revolutie in Rusland en de Tsaar moet zijn matten oprollen.

In geheel de arbeiderswereld is Lenin nu de nieuwe hoop op bevrijding.

De afrekening van de Eerste Wereldoorlog was hoog: 5 miljoen jongens werden als kanonnenvlees opgeofferd. In Europa keurden de socialisten de begroting goed. De katholieken zegenden zoals altijd ook de kanonnen.

De gebroeders van Raemdonck, uit Temse, stierven als soldaten aan het front aan de IJzer, 26 maart 1917. Ze vertrokken als idealisten en voelden zich bedrogen door de Belgische Staat. Hun lijken werden bijgezet in het monument te Diksmuide.

NOOIT MEER OORLOG

In elk dorp in heel Europa is een heldenmonument. Helden vind je alleen maar in kisten, ze zijn ijskoud.

Simon komt als vrije burger terug van Duitsland, zoals zoveel opgeëiste krijgsgevangenen. Voor hem ligt nu alles klaar. 't Veld, de akker en zijn koeien. Hij kan weldra meedoen aan de bollekeskermis. Simon kan lid worden van de vakbond, de ziekenbond, een coöperatieve, enz. ...

Het pensioen gaat omhoog en er is werklozensteun voor iedereen, ...

Simon zal weldra ondervinden dat de bazen in de fabriek overal baas blijven en dat arbeidersaristocraten weldra in koor de lof zullen zingen van het privébezit en dat ze die als een heilige koe zullen aanbidden.

1929, de grote wereldcrisis breekt uit. Er zijn honderdduizend werklozen, vooral in Duitsland en Italië. Het fascisme maakt sterke opgang. Hitler, de man met het zwart snorretje is de stroman van de burgerij, de kerk en de kanonnenfabrikanten. Hij spreekt over een zuiver Germaans ras.

Simon heeft intussen andere katten te geselen.

BOTERBLOEMEN LANGS DE WEG

Simon is nu een volwassen boerenknecht. Het is tijd om een stapje in de wereld te zetten. Eventjes over de schouders loeren is nooit verkeerd.

Hij kijkt rond in de duiventil, er sluipt een duiver rond zijn duivin. Het is poezentijd, de roste kater is op stap. De stier heeft Bella juist gedekt. Merels broeden eieren in een veilig nest. Bij regenweer roept de koekoek heel onzichtbaar. Jonge kerels en meisjes vinden elkaar wel. Een geknipte gelegenheid, wekelijkse marktdag. Rond iedere beeweg draait het orgel dansmuziek. Bij jaarmarkt staan aan de reep frisse boerendochters. Hun haar vol gepolijste krullen. Kleurige rokjes, kanten niet doorschijnende bloesjes, opvallende oorbellen, ringen van 18 karaat, net geen goud. Ze komen niet naar de paarden kijken, maar naar een knappe, forsige boerenknecht die naast een merrie of hengst loopt. Ze denken aan een stille weg, een haverveld, een hooizolder, een warme adem. Het is op één van die samenkomsten dat Simons hartje op hol is geslagen. Een mens weet nooit

waar het begint. Eens door het liefdesbeestje gebeten, is het vuur niet meer te blussen. Simon, zwijgzaam, oppervlakkig verlegen, met koppige wilskrachtig weet en voelt een zichtbare band tussen Flor en hem. Hij krijgt contact en antwoord. Ze glimlacht eventjes, bijna niet te merken, knipoogt, de taal der verliefde zweeft. Flor wenst niets te verbergen. Haar levendige verschijning en blijheid verradt een stroom vol leven. Dit laat Simon geen ogenblik meer los. Zijn gedachten zitten al in een andere wereld. Op een zondagnamiddag trekt Simon zijn stoute schoenen aan en gaat regelrecht op het doel af. De Vierstraat, een uithoek van Temse. Daar woont Flor. Het volksgezegde is overduidelijk: "De beste paarden worden op stal verkocht."

Flor is een dochter van de familie Polfliet die evenwichtig samengesteld is uit vijf dochters en vijf zonen. Vader Polfliet verdient zijn geld als klompenmaker. Het Waasland is een landschap met ontelbare windmolens en tientallen kleine klompenmakerijen, verscholen onder de schaduw van Canadabomen en wilgen. Iedere akker is afgeboord met stevige hoge bomen. Ook hier is de industriële revolutie er niet onopgemerkt voorbijgegaan.

Vader Polfliets familiaal klompenmakers bedrijf is nog niet gemechaniseerd. Vroeg of laat zal het weggeconcentreerd worden door machinale klompenmakers. Rond de blokmakerstal sluipt nog een ander gevaar. Op het einde van iedere zomer komen de klompenopkopers afgezakt als echte jakhalzen. Ze komen neuzen, loeren en lonken naar hun prooi. Ze kijken hoe groot de voorraad van de klompenmakers is en stellen dan een prijs voor die schandalig onder de markt is. De opkopers weten verdorie goed dat de blokmakers in die periode meestal op droog zaad zitten. Intussen moet hun gezin leven. Elke nazomer gaan klompenmakers op stap om een voorraad bomen te kopen. De boer verwacht klinkende munt. Hier komt onze klompenmaker tussen hamer en aambeel te zitten. Tientallen dramatische taferelen ontrollen zich op de hof. Het varieert van dreigen tot smeken voor een hogere prijs. Diegene die moet capituleren voor deze gangsterpraktijken is een vogel voor de kat. Vele kleine bedrijfjes hebben dat niet overleefd. Gedurende de Tweede Wereldoorlog kende de klompenindustrie een nieuwe sterke bloei, daarna stortte die totaal in elkaar en moest plaats ruimen voor sloffen en schoenen. Caroline, Polfliets vrouw, hielp niet alleen klompen maken, ook de wastobbe en de keuken wachtten op haar. In 't weekend stond ze ook achter de tapkast in hun café "De Kromme Notelaar".

"Zondag is het grote kaartwedstrijd in café "De Kromme Notelaar." Het café is afgeladen vol met kaarters. Je kan de pijpenrook zo snijden. Simon stapt binnen als een grote en denkt: "Nu moet het gebeuren, nu of nooit."

Flor verwacht hem, dat wel, maar... Hij bestelt een pint bruin bier aan Caroline, die even schuin naar Simon kijkt. Zij heeft het spel door. Simon kijkt als naar de kaarters als een echte geïnteresseerde, een ware deskundige.

"Smoel toe achter de kaart", die slogan hangt goed ingekaderd aan de muur, met of zonder resultaat zoals die driehoek met een loens oog: "God ziet u, hier vloekt men niet." Maar enkele kaarters laten tijdig een vloek los. Simon denkt: "Laat die kaatriders elkaar maar onbloedig afslachten op het kaartersveld."

Hij is zenuwachtig, staat daar met het pintje bier in zijn sterke handen. Minuten slepen zich voorbij als uren. Opeens verdwijnt alle spanning. Giechelende vrouwenstemmen in de keuken, het zijn Flors zusters, ze roepen : "Flor, Flor, Simon is daar."

't Is toch gemakkelijk als je geliefde in een café woont. Je moet dan zo niet met de deur in huis vallen, denkt Simon. Heel onverwachts staat Flor daar. Klein en fijn, een lang gezicht, toch niet onaardig, een flinke brok. Zij praat en lacht. Ze kijken elkaar in de ogen. Simons grove handen, groot en pezig, met lange vingers, gezet door het dagelijkse harde werk op het veld, zoeken bijna automatisch Flors zachte handen. Zij schuiven onopgemerkt buiten, zo denken ze toch. Maar Flors zusters loeren van achter het gordijn, geamuseerd, toch een tikkeltje jaloers.

Simon en Flor belanden op de tuinbank achter de blokmaker stal. Vrijen is plezant. 't Kon niet blijven duren. Na een tijdje vrijen komt trouwen. Flor en Simon maken hier als twee mensenkinderen geen uitzondering op. Trouwen is houden, dan pas komt voor 't eerst de kat op de koord. Van een schone tafel kan je niet eten.

Daar moet geld in het bakje komen. Met een pree van een boerenknecht loop je niet ver. Simon moet een pijnlijke beslissing nemen. Flor doet haar best om hem over een smalle brug te loodsen tot aan de fabriekspoort. Ook al doet het haar pijn. Niemand beter dan zij kent Simons innerlijk gevecht om deze formidabele stap te zetten. Maar ze staan met de rug tegen de muur.

Hij kan beginnen op "De Zilveren" in Hoboken. Goed gekend van de vele betogingen tegen het loodfabriek. Op radio en tv werd er geregeld verslag van gegeven. 'Lood is de zoete dood', fluisterden de mensen. Simon zal elke dag met de overzetboot te Kruibeke de Schelde oversteken. Wat een omwenteling. Hij die leefde op het ritme van de vier jaargetijden en de zon en de maan. Die alle planten zag groeien, ontluiken, bloeien met een onbegrensde bewondering voor een weide vol boterbloemen. Wat een contrast zal het zijn. Weldra naar "De Zilveren", waar militaire discipline heerst, een strafkamp met ongenadige bazen. Boerenknechten waren altijd welkom in dat fabriekskot, ze waren het harde labeurwerk gewoon, de mannen met potige handen en stijve ruggen waren niet bang van vuil werk. Een boer werkt van zonsopgang tot zonsondergang. Korte en lange dagen, naargelang de dagen open en dicht slaan. Op 't fabriek is het op uur en tijd beginnen, in drie ploegen, op zondag en op weekdag. Verdien je daar echt een goeie stuiver?

Simon is niet alleen. Honderden boerenzoons hebben reeds het land verlaten, daar zagen ze geen toekomst meer. Voor velen was het een ontredde ring. Een mens wordt uit zijn hengsels gerukt. Simon en Flor hebben de knoop doorgehakt, zij zullen trouwen. Simon zal met de schafzak naar De Zilveren trekken: "Zij krijgen mij daar niet dood!" denkt Simon.

EEN BOEREKNECHT NEEMT AFSCHIED

Die laatste avond als boerenknecht is Simon het veld ingetrokken om afscheid te nemen van het veld, de bossen, de weide, de hoeve. Een schrik sloeg rond zijn hart. Hij kon het niet onder woorden brengen. Het hamerde in Simons hoofd: "Wat je nu verlaat zul je nooit meer

terugvinden. De fabriek zal je niet alleen meesleuren in de productiemolen, maar zal ook deze natuur verminken.” Hij stopte en knielde neer bij een kristalheldere beek, liet het water tussen zijn verharde vingers vloeien. Hij rustte even uit op de bank voor de Heikapel, omringd door lindebomen. Een nooit te vergeten sparrengeur kwam langs zijn neusgaten binnen, om te blijven snuiven. Hij ademde steeds opnieuw, dieper en dieper, deze zuivere lucht als laatste geschenk. Hij reed zeer langzaam voorbij kleine boerenhoven, sommigen zegden smalend 'die zandboeren'. Simon kende die mensen, de meiden, de knechten en elke hond die blafte. Gust zat nu bij een zeug, die moest biggen. Boer Verhulst had de schoonste en sterkste paarden van de hele streek. Hij behaalde er vele ereprijzen mee op jaarmarkten. Koeien kalverden, schapen lammerden. Simon kwam nu op Tielrodes bovenhoek, de avond is bijna gevallen. De maan was reeds goed zichtbaar. Wat een heerlijke ruimte op de rug van Durme- en Scheldedal. Bietvelden vol beloften. Gerst stond geel rijp. Het koren stond nog een lengte achter in het rijpingsproces. De tarwe- en maïsvelden waren nog groen, de aardappelvelden bloemden en in het weiland lagen de koeien te slapen. Hij fietste nu in volle maneschijn over de sierlijke dijk. Klein was hij in dit paradijselijk decor onder de prachtige notelaars met indrukwekkende kruinen, de schone dijken met de met wijmvelden afgeboorde uitgestrekte graslanden. Daar in de diepte lag een zilveren stroom vol vis, zingend als toeschouwer. Simon stond stil. Hij keek. Alleen kijken dat deed hij. In een klein Scheldehaventje klotste het proper Scheldewater tegen kaai en rijnkisten. Alles lag nu verlaten, maar morgenvroeg zal het kleine haventje terug leven. Schippers, vissers en visverkopers zullen roepen op straat. Misschien komt morgen de Flandriaboot wel een paar keer aanleggen, met dichters en zangers, die met bollende kaken deze Schelderivier bezingen. Simon staarde voor zich uit. Iets in hem liet vermoeden dat dit paradijs zal verloren gaan of was dit maar een nare droom. Die nacht heeft hij geen oog dicht gedaan.

De bruidsschat van Simon en Flor was zeker niet om hoog mee van de toren te blazen. Wat potten en pannen, kleren, een tafel en stoelen, een bed, heel simpel en heel gewoon. Een spartelbak kon het jonge paar toch niet missen hé. Flor maakte samen met haar zusters het trouwkostuum, niet in het wit, geen tralala. Zij kocht alleen een nieuwe hoed op de Vrijdagsmarkt te Temse. Simon haalde zijn zondagskostuum uit de kleine smalle kleerkast. Ze gingen nu elkaar trouw zweren tot de dood hun scheidde, ook al was dat reeds lang gebeurd achter de blokmakerstal, toch wilden familie en kennissen dat officieel horen en zien. Na het jawoord zei mijnheer pastoor zoals altijd, zuiver uit gewoonte : "Dan tot volgend jaar hé Simon." Een jaar betekende voor hem maar negen maand in dit geval. Flor en Simon antwoordden niet, ze knikten alleen eens.

Familieleden en vrienden rond het jonge paar glimlachten ondeugend, en stootten met de elleboog. Het sprak boekdelen. Wie kocht er nu katten in een zak? Verschillende moppen passeerden achter onze brave pastoor zijn rug. Ja, vandaag zat de speelman op 't dak. Maar na iedere trouwfeest, na de eerste huwelijksnacht is het terug een ontwaken in de werkelijkheid. De eerste werkdag begon. Het was voor beiden een nieuw leven. In hun trouwboekje stond geschreven met sierlijke letters: "Florentine Amelberga geboren 20/12/1899 te Temse. Getrouwd met Simon Weyn in het jaar 1923 op de twaalfde januari.”

Ook al zat men te midden van de crisis in 1930, de werkloosheid spookte rond in Europa. Valse profeten zoals Hitler waren opgestaan en spraken over een duizendjarig rijk. Expansie: 'mijn rijk moet groter wezen'. Flor had een splinternieuwe radio gekocht, zowat een nieuw wondermiddel. Simon luisterde vooral naar de uitslag van de Ronde van Frankrijk en zeker naar de voetbalreportage België-Holland. Met een krop in de keel deelde de radiopresentator mee: "Koning Albert, Ridder Koning is van een rots geduikeld." Morsdood was hij, maar geen kat in de straat die dat geloofde. Astrid, een felle mok uit Zweden, goed voorzien van oren en poten, reed tegen een paal te Küssnacht. Het koninklijk bloed vloeide in de goten. Leopold stortte krokodillentranen. Geen nood hij zal hier of daar wel een arme sloor vinden. Prins Karel kwam te veel in 't Witte Paard, te Belsele, in de warme landen! Van Zeeland devalueerde de frank met 28%. Simon hoorde op de radio dat rechtse partijen veel stemmen binnenhaalden omdat politieke en financiële schandalen door hen aangeklaagd werden. Geleerde hoofden maakten nieuwe moordtuigen klaar. Kanonnen, tanks, vliegtuigen, rolden van de lopende band. Regeringsleiders zeiden dat zij deze niet zouden gebruiken. Simon betwijfelde dat. Zijn moeder, Marie Govaert, zei altijd: "Manneken wat ze maken zullen ze gebruiken, reken daar maar op !"

Parlementairen in gans Europa stemden met veel plezier de oorlogsbegroting goed. Alle arbeidersaristocraten voelden zich lekker thuis in salonzetels vooral als het een ronde tafel met vier hoeken was. In België was een valse profeet opgestaan Hendrik de Man. Hij leunde van deur tot deur met zijn plan, met als grondregel: "Slaap maar op uw twee oren bazen, ik strooi wel zand in de werkers hun ogen."

Jaures van Hecke vertrok met een internationale brigade naar Spanje, om te vechten tegen Franco en het fascisme, terwijl men langs de andere kant kanonnen besprenkelde met wijwater om tegen de communisten te strijden. Hitler begon zijn expansiehonger te stillen, hij viel Oostenrijk en Polen binnen. Ondertussen werkte Simon op "De Zilveren".

SIMONS EENVOUDIG REISVERHAAL

Wanneer Simon zijn dagelijks reisverhaal naar De Zilveren in Hoboken vertelde, deed hij dat met korte zinnen, in stukken en brokken, met lange tussenpozen, het was alsof hij over elk woord of zin moest nadenken.

"Mijn velo was verlicht met carbuurlicht! Onze weg liep over Haasdonk, De Wilden Haan tot Kruibeke. Dat was ongeveer twaalf kilometer tot de overzetboot die ons naar Hoboken bracht. De straat lag bezaaid met stenen en kasseien als kinderkoppen met hoeken en kanten. Velobanen? Neen, het waren zandwegels vol putten en vol plassen als het regende. Bovendien waren we kletsnat, vol modder tot boven onze kop. Als we 's nachts een platte band met onze velo hadden betekende dat een ramp. In de winter, bij sneeuw, hagel en mist was het een hel. Soms vroor het zo hard dat mijn voeten en handen er bijna afvielen als klompen ijs. Bij ijzel was het levensgevaarlijk dan was het net een spiegel. Ja, dat betekende vallen en opstaan, zo rap mogelijk, want de overzetboot wachtte nooit! De Schelde was gevaarlijk bij mistig weer en als de mist aan vroor zeker. Van achter de stoof is het allemaal heel schoon! 't Is wel altijd iets als men dag en nacht op de baan moet! Ik was niet alleen, met tientallen reden we naar het Antwerpse met onze velo. Soms was het plezant. Als we

om het eerst naar huis koersten, maar dat was zeker niet alle dagen! Wij waren geen postkaarten !"

Dit laatste zei Simon met fierheid.

Simon en Flor zaten samen in de huwelijksboot zonder veel romantiek. Flor zong en spon, waste en plaste. Drie kinderen kropen reeds over de vloer. Simon bewerkte een grote hof, twee schapen en konijnen stonden op stal.

Wanneer hij op zondagsmorgen niet moest werken, ging hij naar de vroegmis, om nadien te letten op de reisduiven die van Frankrijk kwamen terug gevlogen. 's Middags werd er een kaartje gelegd bij De Magere. Ieder jaar was het Kermis op de uithoek van de Velle. Dan gingen Simon en Flor in hun zondags plunje fier als een gieter naar de kermis en de jaarlijkse wielerkoers. 't Leven was eenvoudig, de mensenkinderen waren gelukkig. Ze hadden nooit hoge verwachtingen gekoesterd, ze hoopten op wat regen en zon met hier en daar wat maneschijn. Liza, Flors zuster kwam slapen die nacht, want Simon moest op met de nachtploeg. Flor was dan niet alleen die nacht, ze was voor de vierde keer zwanger.

EEN BLOEM STERFT AF

Het was in het putteken van de winter. Het vroom dat het kraakte. Een dik pak sneeuw bedekte het veld en de wegen. Er was veel beweging bij Flor thuis. Er was zeker iets op til. Anna, Flors zuster kwam veel over de vloer. Haar ogen verraadden haar bezorgdheid. Klein Bazieleken en Leonaatje speelden rustig onder tafel, ze voelden allen de gezellige stoofwarmte. Zij vermoedden niets! Vroedvrouw Maria was die nacht blijven slapen, alles stond klaar voor het kraambed. Op de Leuvense stoof stond water te koken. Hier werd nieuw leven verwacht. Simon kwam thuis van de eerste ploeg, moe gewerkt. 't Was een hele heksentoer om per fiets door sneeuw en ijs te ploeteren. Ja, Flor was zwanger, liep op haar laatste benen, droeg wel zwaar, maar 't is een gezonde brok. Volgens Simon zou alles wel in orde komen. Anna zei tegen Simon: "Het zal voor vandaag zijn, maak je maar klaar. Alles is reeds begonnen. Loopt hier maar niet te veel in onze weg! Wij verwachten ieder ogenblik mijnheer de dokter. Zij hebben zijne velo zien staan bij Gusta, op Eigenlo."

Haar woorden waren nog niet koud of de dokter kwam binnen. Flors kamer is boven aan de achterkant. Dokter en vroedvrouw waren nu in volle actie. Anna liep rond, precies een hen die eieren moest leggen. Na het wachten hetgeen op Simons zenuwen werkte, was er opeens een levenskreet! Iedereen glimlachte in huis voor het nieuwe leven. Simon voelde fierheid. Een tweede kreet volgde. Maar het was nog niet gedaan! Anna, kapot van de zenuwen: "dat ons Flor maar al stopt of ze kunnen hier allemaal niet meer binnen!"

Humor zonder bodem of overtuiging. 't Is maar om iets te zeggen. Er was een drieling geboren, iedereen wenste Simon proficiat, toch haperde er iets. Je kon het zo aanvoelen. Er zat geen overtuiging achter. Op ieders gezicht verscheen een schaduw. Simons aandacht ging uit naar Flor. Mijnheer de dokter fluisterde iets in Simons oor. Wat hem volledig verontruste: "Simon, je moet je aan alles verwachten. 't Zal moeilijk zijn. Ik zal mijn best doen. Maar we kunnen ook niet alles. Anna, zorg dat er volk is om te waken deze nacht. 't

Zal nodig zijn. Ik breng de kinderen onmiddellijk naar Beveren. Ze moeten hoogdringend in een broeikast. Ik vind wel iemand met een auto om hen te brengen!"

Kamiel was de eerste kandidaat waker, hij kreeg alle onderrichtingen : indien Flor een koortsaanval kreeg moest Kamiel een stok tussen haar tanden duwen, zodat ze haar tong niet kapot zou bijten. De koude "ceskens" noemden de mensen dat.

Iedereen kon op Kamiel rekenen, gewapend met een stok trok hij de wacht op. Ondertussen had de dokter mijnheer pastoor verwittigd. Deze kwam vlug op bezoek: "Ja, morgen zonder uitstel kom ik de drieling dopen, Simon!"

Hij sprak een paar opbeurende woordjes: "Onze Lieve Heer slaat altijd zijn beste vrienden eerst! Ieder huisje heeft zijn kruisje! Anna, laat ons een paternoster bidden voor de goede afloop, dat kan nooit kwaad!"

Het nieuws dat er bij Simon een drieling was geboren rolde over besneeuwde velden. Het verspreidde zich als een lopend vuurtje zonder lokale radio. Deze nieuwsberichtgeving had een akelige ondertoon zonder warmte. Een vreugde die steeds aanwezig was bij een geboorte, ontbrak nu totaal. Alle vragen richtten zich naar één punt: "Hoe is het met Flor? Niet goed, hé. Zes kinderen zonder moeder. Maar zij is toch nog niet dood. Het kan beter aflopen dan men denkt. Marie de vroedvrouw heeft ons alles verteld. Neen, ze heeft er geen goed oog in. Kom, we moeten geen zwartkijkers spelen."

Een buur had het over Flors levenskansen, hij zei: 'Er is in de namiddag een uitzonderlijke doopstoet naar de kerk. Drie meters, drie peters en drie boorlingen die al schuivend te samen naar het doopsel trekken dat gebeurt niet alle dagen. Mensen staan te glimlachen en te knikken in deuopeningen met vriesneuzen, sommigen iets te luidruchtig. De meesten weten dat Flor voor haar leven vecht. De pastoor en de koster zorgen voor de doopceremonie. Er branden nu wel een paar kaarsen meer. Rond de doopsvont is het kil. Meters en peters zijn goed ingeduffeld, ze trachten mijnheer pastoor na te zeggen: "Ik geloof in één God..."

Plots draaiden alle hoofden naar de kerkdeur. Lisa, met een neusdoek rond haar hoofd was buiten adem. Ze kwam binnen gestapt, ging naar Simon en fluisterde iets in zijn linker oor. Hij knikte, stond recht en ging mee. Hij was vastberaden en angstig, had knikkende knieën. Hij was op het ergste voorbereid. De burens keken naar mekaar. Ze durfden de pijnlijke stilte niet breken. Ze voelden dat het onvermijdelijke ging gebeuren.

Simon kwam boven op Flors kamer, Kamiel zat nog steeds met de stok in de hand. Ook al was deze nu nutteloos. Na het doopsel vergaderde de familie rond Flors bed. Kamiel trof geen verwijt, hij had zijn uiterste krachten gegeven, bij iedere koortsaanval had hij haar met alle macht in bedwang gehouden. Je zag nu haar krachten zienderogen verminderen. Ook de dokter en de vroedvrouw met al hun kennis stonden er machteloos bij. Niets zeggen betekende hier veel. Heel uit de verte klonken bellen. Twee misdienaars naderden stap voor stap, ze kwamen dicht en dicht en liepen voor de voeten van de pastoor. Mensen knielden in de deuopening, prevelden en baden. Sommigen plaatsten brandende kaarsen voor het raam. Het sacrament der stervenden wandelde over sneeuw en ijs. Simon zag dit

alles roerloos gebeuren en stond daar onbewogen aan het voeteinde van het bed. Onmachtig, alleen maar kijkend naar Flor. Wat ging er in die man zijn hoofd om? Was het voor hem reeds een voldongen feit? Dacht hij aan het verleden, hun zeer kort samenzijn? Dacht hij reeds aan een toekomst zonder Flor, of dacht hij niets, helemaal niets. Hij keek en staarde alleen. Simon en Flor, een fijne menselijke combinatie. Hij, de werker, de stille, zwijgzame. Flor, vol lach, leven en optimisme. Zorgeloos bezorgd. Dit menselijk samenspel was in enkele uren tijd volledig uit elkaar gerukt. Op 16 december 1935, een koude kille winterdag, laat in de avond is Flor gestorven. Wat moest er gebeuren? In de keuken beneden tikte het uurwerk verder. Het leven ging door. Anna moest Simon terug tot het werkelijke leven brengen. Zij ging naar Flors doodsbed. Hij stond daar als een standbeeld, groot en onbewogen.

Anna, met krachtige stem: "Simon, wat moet er gebeuren met de kinderen?" Stilte, geen antwoord. Zij herhaalde het. "Ja, we hebben beneden afgesproken." Zij keek niet naar Simon, maar praatte voort. "Voor onze drieling is er voorlopig geen probleem. Die kunnen in Beveren blijven. Nadien is er misschien wel plaats in de kribbe. Mijnheer de dokter zal daarvoor zorgen. Adrienne en Leona, die kunnen naar de 'Vierstraat', bij Flors moeder. Dat is ook opgelost. Daarbij woon ik hier toch juist naast, hé. Bij mij kan Baziël komen eten en slapen. Is dat goed voor je Simon?" Anna wachtte het antwoord niet af. Voor haar was het duidelijk. Er was geen andere keuze! "We moeten de stier maar bij de horens pakken!" Simon knikte alleen maar. Wat moest hij zeggen. In een tijdsruimte van 24 uren was hij alles kwijt, alles was door elkaar geschud en als een kaartenhuisje in mekaar gevallen. Hoe kon het leven toch draaien en waaien? Voor Simon begon een nieuw leven zonder Flor. Hoeveel eenzame avonden en nachten stonden op hem te wachten?

Klokken verkondigden Flors dood. Lijkbidders kwamen rouwvanen plaatsen voor de woning. Een kistenmaker nam de maat. Buren kwamen het lijk groeten. Rouwende mensen in de achterkeuken, met bittere tranen voor deze jonge afgestorven bloem. Onvermijdelijk volgde de begrafenisdag. Doffe paardenstappen in de sneeuw trokken de lijkwagen op cadans van een dodenmars. Sies Van Hespen zat op de bok, een vertrouwd figuur. Hij boerde, maar vervoerde voor alle religieuze plechtigheden : doop, plechtige communie, trouwers en lijken. Vandaag reed hij met een rammelende eenvoudige doodskar. Traag kwam de lijkstoet in beweging. Simon vooraan, rechtop. Ze naderden de kerk. Buren en vrienden stonden in dichte drommen voor de kerkdeur. De koster en pastoor zongen in het latijn, mensen stoorden zich niet aan hun brakende geluiden. Een lange rij mensen ging ten offer. Er waren vele rouwbetuigingen. Iedereen keek naar die grote, pezige vent met zijn hoekig gezicht, een wilskrachtige gelaatstrek kwam naar de oppervlakte. Hij zal deze uitdaging aanvaarden. Hij was uit zuiver hout gesneden.

SIMON DOORHEEN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Het is 10 mei 1940. Zonnig, een wolkeloze hemel, alleen zilveren metalen vogels met moordend materiaal vliegen door de warme luchtruimte als dolle honden. Adolfs veroveringstocht is nog maar begonnen, Polen en Oostenrijk zijn bezet. Hij stapt nu met zwarte laarzen over geheel Europa. Wenst alles te versieren met hakenkruisen en marsmuziek. Alle fabrieken liggen stil, er is een algemene legermobilisatie. Duizenden

mensen vluchten met kar en paard. Veel voetlopers, opgejaagd als wild door 'Stukas', de Duitse bommenwerpers. Ook "De Zilveren" ligt stil. Alle werkers staan op straat. Ze zijn in het leger, op de vlucht of liggen in 't kille graf. Meer dan twintig jaar heeft Simon gewerkt voor de Société Générale, ongewild, gedwongen als loonarbeider om den brode. Geen tijd om luchtkastelen te bouwen of revolutionaire praat te verkopen. Voor de vele jaren trouwe dienst kreeg hij van de baas een zilveren horloge als cadeau. "Merci baas, merci mijnheer," zegt Simon maar denkt, dit is maar een appel en een ei voor al mijn zweet.

Oorlog rammelt alles uit elkaar en rukt iedereen uit het evenwicht. Simon zal nooit meer terug beginnen op "De Zilveren". Hij kan nu kiezen: ofwel met pak en zak gaan werken in Duitsland, ofwel naar de Boelwerf. Temse ziet de oorlogstart van zeer dichtbij. De Scheldebrug is volledig opgeblazen. Vier jaar lang is Klein-Brabant enkel te bereiken met een overzetboot. Patriotten staan klaar om de scheepswerf te dynamiteren. Frans Boel, de scheepswerfbaas zal dit verhinderen. Hij kruipt op de kerktoren en steekt een reuze witte vlag door de galmgaten. De Duitsers glimlachen en zien het symbool van de overgave. Na enkele weken maken klinkers terug lawaai op de Zaat. Wanneer Simon een gat ziet, meldt hij zich aan op de scheepswerf Boel. De lange Van Buynderen, meid voor alle werk: aanwerver, oppasser, rapporteur, controleur - net een herdershond - zorgt voor orde en discipline en snel werk. Hij bekijkt Simon zeer goed en denkt: "goed voorzien van oren en poten, goed voor de dienst. Je hebt vroeger geboerd en jij komt van De Zilveren. Goed we hebben sterke mannen nodig." Simon begint als losse werkman en werkte in het loodfabriek als kraanvoerder. Benoît, die vele zuivere en zwarte watertjes had doorzwommen op Boelwerf vertelt: "De werkomstandigheden tijdens de oorlogsjaren waren slecht, een echt concentratiekamp. Hard werken, weinig verdienen, nog minder dan bij de mandenmakers of blokmakers. Met de boeren die bijna recht van hun akker kwamen was er van syndicale delegatie geen sprake. Toch brak er een staking uit in de winter van 1942. Het vroom 18 graden onder nul. We maakten vuren. Maar Frans Boel en de meestergasten stampen die omver. Spontaan legde iedereen het werk neer. Duitse veldgendarmen verschenen op de werf, maar ondertussen plaatste de Boelbaas elk vuur terug, die speelde zo een beetje komedie: "Als jullie kou hebben ga jullie gerust verwarmen", zei hij. Maar de Duitsers hadden hun gat nog niet gedraaid of hij stampte ieder vuur terug om en zei dan met een venijnige lachje: "Wat moeten soldaten doen die aan het Oostfront vechten?" Toch mocht iedereen die op de Zaat kon werken, zich gelukkig prijzen. Dit betekende geen opeising naar Duitsland. Dit was een regeling tussen de Boeldirectie en de Duitse Commandeurs. Alle zaatwerkers kregen zwarte zegels d.w.z. een dubbel rantsoen omwille van het zware werk."

Benoît vertelt zonder veel nadenken: "Ik werd eens op heterdaad betrapt met een kleine zak kolen in mijn binnenzakken. Als "nagelheters" stookten we kolen in ons smisvuur om nagels gloeiend te maken, om daarmee platen of spanten vast te klinken. Het was toch zo verleidelijk die kolenvoorraad die daar voor ons lag. Hij slonk als sneeuw voor de zon. Iedereen nam zijn voorraad mee tot op de dag dat ik werd betrapt, door de lange Van Buynderen, deze stuurde me voor drie dagen naar huis, op straf. Ik moest 's anderendaags bij de baas komen: "Waarom neem jij die kolen mee naar huis? Dat is diefstal." "Ja, maar 't is winter, hé mijnheer. We zitten zonder thuis." Nadien besliste de Boelwerfdirectie een kolenbedeling te houden. Om alles wat in goede banen te kunnen leiden kreeg iedereen een

zak cokes. Dat was de schoonste koers die ooit gereden is in Temse, honderden kruiwagens reden regelrecht naar de werf."

Ook Simon met zijn klein dochttertje liepen in deze kruiwagenkoers. Zij kwamen van vijf kilometers verder. Simon, zwijgzaam zoals steeds, wetende dat hij hier zat in een wedstrijd om te overleven. Al vechtend hard, taai en onverzettelijk was hij een grootmeester in de dagelijkse strijd. Sinds Flors dood zat hij steeds gekneld tussen de onzekerheid en de eenzaamheid. Simon had zeker geen goeie herinneringen aan de boeren. Dat ze woekerprijzen vroegen ging door zijn hart. Op het einde van de oorlog kostte een kilo tarwe 45 fr. en een liter melk 14 fr. Een losse werkman op de zaat verdiende 5,25 fr. per uur, een stielman 5,75 fr.

Baziel, Simons oudste zoon vertelde een oorlogsverhaaltje:

"Het gebeurde in het laatste jaar van de oorlog. 't Begon allemaal zwaar door te wegen, voor alle eetwaren vroeg men woekerprijzen. Smokkelaars verdienden grof geld. Mensen zaten zonder centen, eten, kolen enz.. . Ik maakte van de nood een deugd. Ik trok het veld in, gewapend met een goeie scherpe zaag en velde enkele sparren. Maar plots stond Boer Van Roeyen achter mij. Harde woorden en rake klappen vielen. Tegen valavond kwamen daar twee Rijkswachters naar mijn vader: "We komen hier een onderzoek doen." Het was te laat, in de stal lag het vers gezaagd sparrenhout. Onmiddellijk maakten die zwarte frakken een proces-verbaal op en verdwenen van onze hof. Twee dagen later brandde de stromijt van Boer Van Roeyens volledig af. Natuurlijk was de dader gekend. Ik was niet bij de pakken blijven zitten. Diezelfde morgen stonden die twee Rijkswachters daar weer. Ik werd opgeleid tussen die paljassen. Geboeid. Ja, ik heb zes maanden in de bak gezeten te Dendermonde. Maar ik was het niet vergeten, ik dacht altijd dat mijn dag zou komen. En het gebeurde op een koers. Ik stond in een bocht, de renners waren in aantocht. Ik zie Boer Van Roeyen staan. Ik ga naar hem en zei niets. Een rochel zeeg vlak in zijn gezicht. Iedereen lachte. De boer droop af met zijn staart tussen de benen. Wat moet een mens anders al doen?"

Baziel lachte al zijn tanden bloot.

EEN OORLOG MET DIEPE SPOREN

Wies, de klinker, oud zaatwerker, vertelt. Hij is hardhorig, hij werkte jaren in en rond de schepen, te midden van het hels lawaai van kappers, mateerders, klinkers. Kilometers ver klonk het getik en gehamer op de stalen scheepsplaten. Gelukkig is dat verleden tijd.

"Wanneer Engelse of Amerikaanse bommenwerpers boven de werf vlogen, om paaseieren te gaan smijten op Duitse steden, loeiden akelige sirenen. Het lawaai, het geronk van de motoren drong door tot in merg en been. Misschien smeten ze vandaag hun bommen op de scheepswerf. Vroeger vochten soldaten aan 't front in loopgraven. Maar nu is het eender waar je zit. Ze kunnen overal een bom in je nek kletsen. Als de sirenes loeiden stormde iedereen naar huis. Gelukkig voor ons, was Baas Van Buynderen een bangerik. Zoals een hazewind rende hij als eerste van de werf. Ondertussen namen wij dan brokken hout of kolen me. In een wanhoopsdaad gebruikte Hitler vliegende bommen. Het was het laatste strohalmpje van de drenkeling."

Simon vertelt:

“Den Dolf zat zonder brons en koper. Die Duitse smeerlappen kwamen overal de klokken roven. Vrouwen brachten bloemen mee en versierden deze. Maar ik dacht : als ze die klokken moeten smelten om kanonnen te maken, dan is het kalf al lang verdronken. Ik ben geen bange, maar als die vliegende bommen stil vielen, was er overal paniek. Nergens zat een mens veilig. Europa was één front.”

De geallieerde legers landden in Normandië. Simon en Bazel en nog verschillende anderen werden afgedankt op Boel. Zo kwam hij terecht in ‘t fort van Zwijndrecht. Hij zat volop in de oorlogsindustrie. Zoals miljoenen mannen en vrouwen. Hij keerde na de bevrijding terug naar de Boelwerf. Eindelijk de lang verwachte dag: 9 september 1944. Temse was bevrijd. Wanneer de eerste tanks binnen bolden, viel opeens alle spanning, angst, schrik en onzekerheid weg. De overgebleven klok luidde voor alle afwezige collega's. Overal hingen driekleurige vlaggen door de ramen, alles moest weg. Jaren leefden we onder grijze, zwarte laarzen. De laatste slacht- en moordpartij was weer eens ten einde. Alle remmen waren los gelaten. Er werd gedanst van 's avonds laat tot in de vroege ochtend. Vrouwen zaten en lagen op tanks in de armen van hun bevrijders. Toujours l'amour, negen maand later zagen vele kleine Canadeesjes, Pooltjes en Amerikaantjes het licht.

Ook zijn er zware harde taferelen. De zwarten tegen de witten. Wie met de Duitsers had samengewerkt moest het nu ontgelden. Kasten, zetels, schilderijen werden op straat gezwierd. De soldatenhoeren, die met grijze uniformen naar bed trokken, werden kaal geschoren. Veel salonweerstanders liepen te pronken, de echte hadden heel wat ernstiger werk te doen. Gruwelverhalen kwamen uit Duitsland, miljoenen mensen zijn vermoord, verbrand, vergast in nazi-kampen. Simon had geen tijd om mee te doen aan deze feestroes. Hij had reeds twee wereldoorlogen doorploegd. Hij was weduwnaar, leefde als een eenzame keukenpiet, werkte en wroette voor zijn uiteengerukt gezin. Hij bewerkte een lap grond. Plantte patatten, kweekte groenten en hield konijnen. De liefde voor het land was bij hem steeds aanwezig. Als hij in bed lag praatte hij met Flor ook al was het een eenmansgesprek, zonder haar. Zij bleef leven in zijn geest. Wanneer hij niet moest werken reed hij op zondag naar Beveren, naar het weeshuis. De vervreemding groeide tussen zijn dochter en hem. Op zondag reed hij met de velo naar Zwijnaarde naar het gesticht De Gebroeders Van Liefde, waar Urbain en Romain waren. Adrienne was ondertussen gestorven. Bazel ging nu uit werken en Leona was zijn eerste vaste hulp. Zij moest zeer jong leren wassen, koken en naaien. Jong geleerd is oud gedaan!' zei Anna, Flors zuster die op tijd en stond bij Simon binnenwipte.

EEN NIEUW BEGIN

8 mei 1945 het einde van de totale oorlog. Men moest nog wachten op de 'super killer'. Truman, een blanke Amerikaan besliste een atoombom te werpen op Hiroshima en Nagasaki. Het resultaat: meer dan 100.000 doden, plus de blijvende slachtoffers. Deze 'super killer' heeft geen dag in de gevangenis gezeten en werd zelfs niet naar de elektrische stoel verwezen. In statistieken staat te lezen: “55 miljoen doden, 45 miljoen in Europa, 35 miljoen gewonden, 20 miljoen wezen, 190 miljoen vluchtelingen.” Dit is een erediploma voor de

westerse beschaving. Na de bevrijdingsroes begint de Boelwerf weer te draaien. Eerst wat aarzelend, wat moest er met de oorlogsschepen die op stapel stonden gebeuren?

Alois en Benoit, oud-delegees van Boelwerf, vertellen :

“Op 16 november zijn we terug beginnen werken. We waren als weerstanders verplicht om de wapens in te leveren. Maar ook Boelwerf was verplicht om ons aan te nemen. Albert De Rijcke en Benoit Van Daele riepen een algemene vergadering samen.”

Bert De Rijcke, zeer rad van tong (later Burgemeester van Temse) :

“Vrienden, gedurende de oorlog was de syndicale werking verboden. Ook vóór de oorlog waren er hier geen vakbondsafgevaardigden, ook al was er in 1936 een algemene staking voor het betaald verlof. Laat ons het ijzer smeden nu het heet is. Wij gaan ons eigen afgevaardigden kiezen. In iedere afdeling één. Wij doen dit nu zonder vakbondssecretarissen. Er is een eenheidssyndicaat. Wij kunnen daar allemaal bij aansluiten, zonder onderscheid van kleur. Dat is onze wens, onze hoop. Maar we moeten zien wat voor vlees we in de kuip hebben, dus eerst onze eigen delegees kiezen. We zullen later wel zien hoe het loopt.”

1944

Simon stond ook tussen die zaatmannen, luisterde heel scherp maar had heel veel vertrouwen in die twee mannen, vooral in het idee van alle werkers in één bond te verenigen. Benoit vertelt verder :

“ ‘t Was vergadering op de hoek van de Akkerstraat. We hoorden op de radio dat het eenheidssyndicaat geïnfiltreerd was door communisten. De syndicale kopstukken stonden ook op parlementaire verkiezingslijsten van de communistische partij (ze behaalden bij de eerste verkiezingen 22 zetels). De communisten hadden een grote invloed onder de arbeiders, omdat zij gedurende de oorlog zo dapper vochten in het verzet en vooral omwille van het heldhaftig verzet van de Russische soldaten tegen den 'Dolf'. Met alle respect, maar daarom wilden we nog geen communistische vakbond. We wachtten op een zekere Blake van het eenheidssyndicaat, maar die hebben we nooit gezien. Bert de Rijck en ik beslisten om een algemene vergadering op de werf te houden. Wij deelden ons standpunt mee en stelden dat we geen communistische vakbond wilden. We waren voor een eenheidssyndicaat, zonder manipulatie. Dus iedereen die nog geen lid was van het syndicaat, kon zich laten inschrijven. Iedereen die goesting had. We zouden de week nadien de vakbondsboekjes controleren. 't Was sterk gespeeld, maar zo was iedereen op Boelwerf lid van het syndicaat. Ondertussen erkende de vakbond ons als delegee.”

“Simon was reeds in het syndicaat van de katholieken. Het vertrouwen in de delegees was nog gegroeid, maar dat eenheidssyndicaat was geen zuivere koffie. Op 26 november 1946 brak er een staking uit voor loonsverhoging. "We staakten niet alleen" aldus Benoit. “Ook Cockerill in Hoboken, alle binnenscheepswerven tot in Tielrode gingen mee in staking. Dat noemde men het fameuze "Blok der scheepswerven". De eerste afgedwongen vergadering vond plaats in de Ommegangstraat te Antwerpen. Alle secretarissen zaten achter de tafel.

Na een felle hete discussie van meer dan een uur verlieten zij de zaal. Maar de delegees zetten de vergadering verder, tot groot ongenoegen en verrassing der beroepsleiders.

“Wij zetten de staking verder!” klonk het. Het Blok der scheepswerven hebben zij nooit in hun hart gedragen. 't Waren gevaarlijke mannen: communisten, eigenwijzen, te zelfstandig enz... Maar 't venijn zat in de staart. 't Blok der scheepswerven bestond uit delegees van alle scheepswerven, zowel katholieken als socialisten. Vooral deze laatsten speelden daarin 'n sterke rol. De vakbondsleiders zaten klaar om het Blok te breken, want eenheid betekende voor hen gevaar. De staking duurde zeventien weken, het enorme koude winterweer was mede de oorzaak. Het begon te vriezen tussen Kerstdag en Nieuwjaar tot begin maart 1947. Het vroom zo hard dat de Schelde vol ijs lag tot voorbij de 'Nieuwe Scheldebrug'. Dit was een uitzonderlijke gebeurtenis. Duizenden mensen kwamen naar Temse om te wandelen op de dichtgevroren Schelde. Acht dagen later, nadat de staking op de andere scheepswerven was gestopt, eindigde deze staking op Boel. Op een syndicale vergadering kwam Ingenieur Van Dijk binnen gestormd, hij vroeg enkele schippers omdat de dooi volledig was ingetreden. Grote brokken ijs kwamen los in de Schelde. Het eindresultaat van deze staking : 1 frank per uur opslag!"

Niet alleen voor Simon, maar voor velen was deze staking een harde noot om kraken. In de 'Siren', een stakerspamflet lazen we dat syndicale militanten steungeld ophaalden aan de fabrieken. Simon verveelde zich thuis. Het leven was voor hem werken, het normale van elke dag. Maar ja, deze staking was voor de goeie zaak. Voor opslag die iedereen kon gebruiken. Een werkmans moet vechten of hij heeft niets dacht Simon. Eens een staking begonnen is, mogen we niet afgeven, we moeten op onze tanden bijten. Wij hebben de oorlog wel overleefd, waarom dit niet? Wij moeten ons deel doen. De delegees zullen wel zeggen wanneer het gedaan is. Wij hebben ze zelf verkozen en zelf beslist om in staking te gaan. Maar ondanks alles viel deze harde staking voor Simon wel tegen. De velden waren volledig ingesneeuwd en vol ijs. Maanden aan een stuk kon hij niet buiten komen. Hij deed wel iedere dag het huishouden, luisterde de ganse dag naar de radio, las niet alleen de sport maar ook al eens een artikel over politiek.

Wanneer Simon met zijn schafzak en fiets naar de werf kon bollen, samen met de andere zaatbonkers, voelde hij zich toch wel beter. Na de staking werkte Simon als opkuiser in de schrijnwerkerij. Op zestigjarige leeftijd werd hij afgedankt door de boelbaas. Hij werkte nog enkele seizoenen als tewerkgestelde werkloze voor de gemeente Temse, om grachten te kuisen. Tot Fiel de facteur zijn eerste pensioencheck bracht. Zonder veel horten en stoten liep Simons leven verder. Hij kon zijn gezin nooit meer verenigd krijgen. Ondanks de korte periodes dat ze allen thuis waren. Twee zoons bleven verstokte vrijgezellen, Romain een zwerver, kwam terecht bij verschillende tuiniers. Leona trouwde, kreeg drie kinderen en kwam regelmatig bij hem over de vloer. Noëlla werkte als dienstster in een baancafé. Allemaal geen wereldgebeurtenissen, maar het sneed diep in Simons vlees.

SIMONS WERELD WORDT KLEINER

Simon is alle dagen thuis, op pensioen. Het wereldje rond hem wordt kleiner. Baziël werkt in Burcht. Anna, Flors zoon sukkelt al eens binnen. Lucien, haar zoon komt op tijd en stond een

praatje slaan met Simon, meestal over de duiven die niet rapper willen vliegen. 't Zijn maar pannenschijters. Leona gaat geregeld op bezoek. De radio en de gazet brengen het nieuws achter de Leuvense stoof.

Simon heeft nooit van politiek gehouden, maar slikt ook niet alles wat de radio en de gazet hem willen opsolferen. Maar wie kan het nieuws controleren? Europa kan niet meer de eerste viool spelen in de wereld. Er is veel bloed verloren. De grote koppen van deze wereld hebben Europa in twee stukken gekapt, zoals gekliefd stoofhout. Europese rovers moeten vele kolonies lossen. "Gestolen goed gedijt niet," zegt Anna. België moet Kongo afgeven. Maar Union Minière blijft wel. Simon was voor Leopold III. De socialisten wilden hem van de troon stampen. Tot daaraan toe, maar wanneer Leopold weg moest, zwegen die grote roepers als vermoord omdat de nieuwe kroon plakte op iemand uit hetzelfde nest. "Waar was hun republikeins bloed?" vroeg Simon zich af.

Meester Bazel van de katholieke school ging betogen naar Brussel. Hoe was het mogelijk? Uit zijn druipneus hingen lange haren van rancune. Hij liep als een kwade jongen op straat en riep: "Weg met Collard !" Het was de schoolstrijd. Simon zocht wat er achter zat. Meester Bazel stak zelfs een kaars aan opdat Collard zou winnen. Hoe was dat te rijmen? Het was heel eenvoudig: als hij won moest de bisschop de pree van iedere schoolmeester in de katholieke school blijven betalen. Die dief stal geen klein beetje. Collard wenste ook officiële scholen te laten bouwen. Dat was voor schoolmeester Bazel geen probleem. De schone ziel van het kind was maar een dekmantel voor hem. Bazels schaaapjes stonden al lang op het droge. Hij had een vaste job. Bovendien was hij nu zeker van zijn kluiten.

Anna: "Simon je moet eens naar de radio luisteren. De Russen zijn binnen gevallen in Tsjecho-Slowakije. Dat moet er nog al wat zijn, met al die tanks. Ze zullen vlug gedaan maken met die Praagse Lente. Dat is toch allemaal erg, hé. Die muur in Berlijn, die blijft ook maar bestaan. Ik ben zeker niet voor de communisten, maar die Amerikanen willen overal de baas spelen. Nu blazen ze die koude oorlog in ons ore !". Anna is weg. Ze liep maar eens binnen en buiten. Simon schudt met zijn hoofd. België is maar een voorschoot groot en nu gaan ze dat nog in drie stukken scheuren. De socialisten zijn ermee begonnen. Zij staakten tegen Eyskens omdat hij een katholiek was. In de Walen lag het overal plat, tegen die Eenheidswet. Maar in Vlaanderen op Boelwerf staakten maar 300 socialisten. Miel Winters en Wies Meersman, twee klinkers. Die moesten de kop van het schip afklinken met nagels van 25 mm. Maar zij staakten, wat Biesbroek, de Boelbaas ook deed, dreigen, smeken, beloven. Het bracht niet op. Ja, dat waren echte socialisten. Maar nu valt alles uit elkaar, Vlamingen, Walen, Brusselaars en de vakbond speelt dat spel ook mee. Simon vindt dat zot. Op 'n keer komt Lucien binnengevallen. Het was hem niet erg meegevallen op De Bond. "Zij moeten nog meer grote lokalen bouwen, hoe groter die zijn, hoe minder we te vertellen hebben, het zijn allemaal heren die daar maar wat rond lopen, met schone kostuums, dikke plastrons. Ja, daar moeten de bazen niet bang voor zijn. Deze kwistenbiebels zijn alleen goed voor recepties en het likken van de kont van de bazen. Als je naar een kruidenierswinkel gaat is die winkelier ten minste nog vriendelijk, maar daar." Luciens gebaren wijzen op een duidelijk foert. "Blaast hem op!" "Simon, volgens mij is 't geen slechte tijd." Zo begint Anna. "Je kunt alles kopen op de poef: een auto, een radio, tv, een wasmachine, zelfs reizen, een huis enz...

Maar dat krediet maakt een mens toch kapot. Iedereen zit met schuld tot over zijn oren en is bang om te staken. Volgens mij is dat niet goed. Ons moeder zei altijd : "Als je iets niet kunt kopen, blijf er dan af. Je moet niet verder springen dan uw stok lang is. We zullen zien, hé. Wie langst leeft moet ze toch allemaal houden. Allé, ik ga eten." Anna is weg.

De eerste tien jaar werkte Simon veel in de hof. Maar dat begon te verminderen. Hij kwam niet meer achteraan zijn hof en het vuil groeide nu overal, dat was zeker niet de gewoonte bij Simon. In het huishouden deed hij alle werk. Leona kwam geregeld een handje toesteken. 's Zondags luisterde hij naar de voetbalreportage. Hij lette op de duiven wanneer deze gelost werden voor de leervlucht. Het verslag van de Ronde van Frankrijk sloeg hij nooit over.

Via de radio hoorde hij spreken over Mao, Castro, Allende, allemaal rare kwasten, die niet bang waren om met pijn en boog uit hun kot te komen. Ze vreesden hel noch vagevuur, schopten alle rijkaards op een hoop, maar waarom moest die revolutie daar altijd bij zijn? Kon dat echt niet anders gebeuren. Of is het dan toch waar dat die rijken niets af zullen geven zonder slag of stoot. Maar die radioreporters supporterden toch liefst voor de mannen die geld en macht hadden.

Het nieuws over stakingen interesseerde hem altijd. Toch volgde hij dit steeds met gemengde gevoelens. Ook al behoorde dit nu eenmaal tot het leven van een werkmans. Ja, voor staken en betogen was Simon niet, maar hij wist ook, dat alleen door op tafel te kloppen en eisen te stellen, de werkmans omhoog gekomen was. "Met bazen valt er niet te klappen, die respecteren alleen maar macht." Hij had nooit op de eerste rij gestaan. Bovendien, waar zou hij de tijd vandaan gehaald hebben? "Maar als het staking is, dan is het staking voor iedereen, en is er voor ratten en stakingsbrekers geen plaats onder de zon. Roepen de delegees een vergadering samen op 't werk dan is 't uw plicht om daar rap naar toe te gaan." Dat waren Simons simpele regels. De koolmijnsluiting van Zwartberg greep hem zeer diep aan, vooral het verzet van de mijnwerkers tegen het beestachtig optreden van de rijkswachters. Aan de staking van de dokwerkers in Antwerpen en Gent, daar was volgens hem toch wel een reukje aan. Hij zag daar teveel jonge mannen en vrouwen die er niet nodig waren, en te veel gedoe tegen de vakbond. Neen, dat was geen zuivere koffie. Als op de Boelwerf iets gebeurde, kreeg hij het verslag van Leona, maar voor alle zekerheid stak hij eerst zijn licht op bij de burens. Het verslag van Leona was nogal eenzijdig, want wie bij de hond slaapt krijgt er vlooiën van, aldus Simons redenering. Baziels commentaar was nogal vernietigend de laatste tijd. Vele mensen zowel de werkers als de doppers wisten niet meer wat ze aan de vakbond hadden. De vakbondsleiders in hun nieuwe rol. Vroeger bedelden ze voor sociale vrede, nu verkleedden ze zich als missiepaters en trokken de fabriek in met in de linkerhand het symbool van de armoede, de pekelharing, en in de andere hand een geldschaal, om het loon van de werkers rond te halen om dit zonder blikken of blozen in de baas zijn zakken te stoppen. De bazen riepen: "harder werken" en dan riepen ze mee: "harder werken!", de valse profeten.

Meer productie, zogezegd om de algemene tewerkstelling te bevorderen, zorgde ervoor dat de werkers werden afgedankt. "Als politiekers in de regering en vakbondsleiders spreken over tewerkstelling, verwacht je dan maar aan meer werklozen. Hoe dit moet eindigen weet geen kat" aldus Baziels. Simon kon moeilijk het aantal betogingen volgen de laatste tijd, zowel

vrouwen, mannen met baarden die raar gekleed waren, betogen nu wekelijks. "Vroeger waren er processies. Vandaag is het voor of tegen Viëtnam, morgen voor Chili, de week daarna voor El Salvador, daar is geen mens die dat kan volgen." De betogingen om de natuur te beschermen vond hij wel goed. Hij had zelf gezien dat fabrieken alles kapot maakten. Simon was er niet over te spreken dat ze zo'n schone poldergrond rond Kallo en Doel volgespoten hadden met Scheldezaad. "Zo'n goeie grond. Tegen ons zeggen ze: die boeren van over 't water, maar zij hebben het Noordkasteel volledig afgegeven aan de multinationals. Ook Sint-Anna plage is om zeep, helemaal verdwenen." Baziël viel hem bij: "Vroeger kwamen Sint-Niklazenaars naar Temse om zich hier te verdrinken in de Schelde, maar die komen al lang niet meer, het water is hier nu te vuil en het stinkt. 't Is nu omgekeerd, mensen uit de Scheldestreek moeten gaan zwemmen naar Sint-Niklaas, in een kunstmatig meer, een mensen-dierenpark."

Simon had nog raadsels hangen: "Waarom betogen die snotneuzen tegen kerncentrales. In de gazet zijn ze voor deze centrales. Dat is voor de vooruitgang, schrijven ze. Ook Willy Claes, toch een slimme socialist, is er ook voor. Wat moeten we doen? Die mannen geloven of niet?"

De schoonste betoging die ooit in Temse heeft plaats gevonden is voor Simons huis gepasseerd (1974). Tegen een vliegplein dat men wou aanleggen in Bazel. Simon wist niet dat een grondspeculant zijn oog had laten vallen op een vliegplein, zo zou de prijs van die grond en die huizen aldaar dalen. Die grondspeculant roerde van achter de schermen in die warme hete soep. Maar één ding was zeker: geen enkele moeder of toekomstige moeder wenste gehuil van vliegtuigmotoren boven het bed van hun kinderen. De scheepsbouwers op Boelwerf stemden in een referendum met 99% tegen. De Save, de grote boelbaas, hoorde op de gemeenteraad de motie voorlezen waaruit bleek dat zijn ondernemingsraad van Boelwerf éénparig tegen het vliegplein had gestemd. Hij wist van niets. De Save zat in de valies, ook al was hij dan de baas van het kot. Die betoging tegen het vliegplein werd een topdag. Vrouwen, kinderen, mannen, ganse gezinnen stapten op. Vóór Simons venster hing een groot affiche: "Geen vliegveld in Bazel". Het vliegveld is er nooit gekomen.

Simons gezondheid ging in dalende lijn, hij was reeds lang de tachtig gepasseerd. Over de laatste vredesbetoging wist Simon niet veel te vertellen. Iedereen sprak over ontwapening, maar Amerika en Rusland stapelden hun raketten en atoombommen torenhoog op. "Nooit geen oorlog meer" het klonk als een hol vat. De vredesduif was vol bloed. Onze regering kocht zelfs F16 vliegtuigen.

LAATSTE REIS

Het verouderingsproces duurt jaren, het gaat langzaam maar zeker. Eens de tachtig voorbij heeft een mens niet veel meer te goed. Simon moest nu regelmatig de Veldmolenstraat verlaten. Hij ruilde de landelijke omgeving voor witte ziekenkamers. Met geamputeerde tenen, keerde hij, de taaie, terug naar huis voor enkele jaren. De lichamelijke aftakeling ging nu in versneld tempo. Hij belandde terug tussen vier witte muren. Simons lichaam was nu als een perkamenten vel. Weken en weken zonder vooruit- of achteruitgang, alleen stilstand. De ziekenhuisinstelling begon zijn kalmte te verliezen. Boven Simons hoofd hingen een reeks

discussies. Hij was te goed voor een ziekenhuis, te slecht om naar huis te keren. Zo een lang verblijf was te kostelijk voor een rusthuis, hij was niet vitaal genoeg. Iedere instelling kampte met rode cijfers. Steeds verlengden dokters tegen hun zin het verblijf in 't hospitaal. De ziekenbondadviseur schreef steeds maar opnieuw: 'buiten', 'buiten'. Er waren duizenden ziekenbedden teveel. Voor Leona was dit een ondraaglijke spanning. Simon was koppig, hij bleef maar verder leven. Ze hadden het gevonden: er was plaats in Lippelo. Op 't einde van de wereld. Algemeen protest: wie kon dat bereiken vanuit Sint-Niklaas? Per vélo ? Die zijn zot zeker? 't Openbaar vervoer betekende niet alles : bus op, bus af. Bovendien: wie kon dat betalen? Het was schandalig duur.

We kregen nog wat sigaren, omdat we dit probleem stelden: "Je moet maar wat rapper zijn. Over enkele dagen komt er een plaats vrij in het ouderlingenhuis te Steendorp." Dat zei de sociale assistent langs zijn scherpe neus weg. De mens komt op de laatste plaats en de rekeningen moeten kloppen. Zo slingerden ze Simon heen en weer. Gelukkig snapte hij er niet veel van. Eindelijk kwam er een oplossing. In Hamme. Maar er was één voorwaarde aan verbonden. Ze moesten hem eerst komen laten zien, was hij wel goed genoeg voor de inrichting om toegelaten te worden tot opname. Hoe zou jij reageren op zulk een oneerbaar voorstel? Maar twee vrouwen trotseerden deze vernedering: Mady en Leona. Beiden bolden met Simon naar Hamme. Het regende, het hagelde, het weer was slecht, te slecht om een hond door te jagen. Ze sloegen een deken rond hem heen. Hij strompelde tussen deze twee vrouwen naar het gebouw. Ze belden aan. Een verpleegster deed open. De show kon beginnen. Eens kijken, eens tasten. Ja, hij was goed voor de dienst. Met als gouden raad: "Vergeet niet het pensioengeld te storten plus nog 6 000 frank er bovenop." Leona, Mady en Simon keerden terug naar het ziekenhuis te Temse met zeer gemengde gevoelens. Toch waren ze tevreden over deze akelige rit met een redelijke afloop.

Toen gebeurde he. 't Was precies of Simon besliste voor zichzelf dat het spelletje lang genoeg geduurd had. Langzaam maar zeker vloeiden de krachten uit Simons lijf. Verkalking in de hersenen nam toe. Hij sukkelde nog enkele dagen verder. Sprak niet meer. Zat roerloos op een stoel, moest in bed geholpen worden, kwam er niet meer uit. Hij bleef hijgen. Opeens viel het overplaatsingsprobleem volledig weg. Hij is nu niet meer verplaatsbaar. Leona en Baziël volgden iedere beweging. Het ging vlug bergaf. Iedereen zag dat.

Leona was aan het stofzuigen in de slaapkamer. De telefoon rinkelde, ze liep naar de telefoon, verwachtte niets goeds. Een zachte stem zocht de juiste toon: "Leona, je vader gaat snel achteruit. Kom maar af." Zonder aarzelen, nam ze de brommer naar Temse, zeven kilometer ver. Hij viel regelmatig stil onderweg. Dat stom ding kreeg zijn kuren. Hoeveel keer had Leona met haar brommer deze afstand afgelegd, door regen en wind, 11 maanden lang. Ze ontving hiervoor geen medaille van de Olympische Spelen. Vier dagen lag Simon in coma. Rond het bed stond een lichtrode afscherming. Richard, een vroegere kamergenoot, was die morgen gestorven. Gordijnen waren potdicht om het daglicht te vermijden. Dit alles voorspelde niets goeds. Simons armen lagen roerloos naast zijn mager lichaam. Een geel rechthoekig doekje onder de kin. Open mond, onderlip strak, de bovenlip als een gespannen boog, de ogen half starend, niet wetend naar waar kijkend, richtingloos. Het hoofd lag schuin op een zuiver kopkussen. Simons borst ging met kleine snokken op en neer, zoals 'n vis op

droog zand. Hij nam reeds dagen geen voedsel of drank meer in. Het pezig sterke lichaam was buiten strijd gesteld, alleen een innerlijk niet toegegeven leven liep verder, koppig hardnekkig zette hij door zoals altijd. De wekker tikte zonder ophouden in de muisstille ziekenkamer. Iedereen wachtte op het onvermijdelijke. Wanneer komt het einde? Wanneer de verlossing uit deze pijn? Heeft dat lijden nog zin? De steeds terugkerende vraag rond ieders sterfbed. 't Is middag, 10 min. voor vijf uur. In de woonkamer rinkelde reeds de lang verwachte telefoon, Leona nam op. Zij voelde het aan. "Hallo, ja, 't is met Leona." Langs de andere kant van de lijn kwam het zachte spreken op gang, maar luid genoeg: "Je vader is gestorven, juist, enkele minuten geleden". Een korte huil, een schreeuw volgde, onmiddellijk reageerde ze: "Ik wil hem nog eens zien". "Goed, breng dan een plastron mee, dan leggen we hem schoon af. We zullen wachten tot je komt. Niet te lang, hé. Je weet wel, hé." zo klonk de vriendelijke zakelijke stem aan de andere kant van de lijn. Leona vond nergens een plastron in huis. Ook dat nog. Ze vond er een bij haar dochter. Haar zoon Luc reed er om en dan bolden ze beiden onmiddellijk richting Temse. 't Wagentje stond nog niet stil op de parking van het ziekenhuis of Leona stapte uit, haar pas versnelde, recht naar kamer 6, ze vloog de ziekenkamer binnen. Kuste al wenend het hoofd van haar vader, streelde de werkershanden van haar vader, nu roerloos stil, totaal ontspannen gevouwen. Zij loste enkele geluiden. "Amaai, amaa, dat is wreed, hé, vader, vader. 't Is gedaan, hé." Haar kreten, haar geschreeuw betekende dank, eerbied, fierheid, waardering, een afscheid van 't liefste wat ze bezat. Vader. Vader. Vlees en bloed het scheurde en rukte uit elkaar, toch blijft het eeuwig verbonden. Twee verpleegsters deden Simon de plastron aan. 't Is raar, Simon liep nu al dertig jaar zonder plastron, vandaag droeg hij er een. Verpleegsters moesten vlug dikke opgerolde windels onder de kin steken, of zijn mond viel open. Hoe vredig lag hij daar in ruststand, terwijl een lichte zachte glimlach zweefde over een verweerd gezicht, toonbeeld van eenvoud, een uitgevochten strijd, die nu voor altijd rust verdiende. De hoofdverpleegster nam Leona zachtjes mee. Voor het routinewerk stonden twee verpleegsters klaar, ze kenden hun job. Het lijk werd op een rollende brancard gelegd, 't wit laken werd over de dode gelegd. Regelrecht naar t' dodenhuisje, een vertrouwde weg voor velen, maar niet voor iedereen, niet voor hen die sterven door uithongering op zinloze eenzame slagvelden of in folterkampen. Op kamer 6 was er reeds terug plaats voor iemand anders. Simons gerief stond netjes ingepakt. Vriendelijk afgegeven door verplegende handen, hun werk was gekoppeld aan rendement en efficiëntie. Zonder wachten kwam de vraag: wanneer is de begrafenis? Hoeveel doodsbrieven? Vergeet niet naar de pastoor te gaan. Je kan nog altijd kiezen tussen een begrafenis met of zonder tapijten, volgens godsvrucht en vermogen. Ook de evangelische klok is nog niet teruggedraaid. Lucs wagentje rolde richting Burcht, naar het steenfabriek, Yton. Daar werkte Bazel, Simons zoon, in de late ploeg. Zonder hem wou Leona niets regelen. Een ongeschreven wet die men wilde respecteren. Zij kwamen in de fabriekskantine binnen. Het was juist schaftijd, de mannen in werkpakken zaten verspreid rond vijf tafels. Boterhammen lagen op tafel. Zij lepelden warme soep naar binnen. Niemand was blijkbaar verrast. Bazel had hun het dagen geleden verteld, wat er ieder ogenblik kon gebeuren met zijn vader. Iedereen zei goeie dag. "'t is zo!" Werkende mensen verstaan elkaar zonder te spreken. Bazel, Leona en Luc zaten rond een kantinetafel, begonnen alles te regelen. Bazel overliep alles: pastoor, gemeentehuis, bond, begrafenisondernemer enz... Leona schreef alle brieven. "Maar wie gaan we allemaal 'n

doodsbrief sturen?" vroeg Baziel. Leona antwoordde onmiddellijk op deze verwachte vraag. "Laat ons het verleden vergeten. Iedereen, maar ook iedereen krijgt 'n doodsbrief. Tante Tants zegt dat onze Romain ergens in Charleroi woont bij 'n tuinier. Dus die zullen we wel niet vinden, dat gaat niet. Wanneer zullen we die nog eens zien? Ons Noëlla woont in Sint-Niklaas, maar waar? Ja, als Noëlla naar de begrafenis komt, dan zal ik met haar spreken. Ja, ze heeft het niet gemakkelijk de laatste tijd, heb ik horen zeggen. Jaren gewerkt in een baancafé als dienstster, ze was nooit ingeschreven, die profiteurs. Wat moet dat schaap nu doen? Ze zeggen dat ze in een appartement woont en leeft van het OCMW. Ze krijgt regelmatig bezoek van een vriend, ja, wat moet ze doen, Baziel? Ze moet toch ook leven!"

Op 5 april 's avonds zaten Leona en haar twee zoons, Luc en Urbain, rustig te praten over de zin en onzin van het leven. "Leeft een mens nog verder na de dood?" Alle drie waren ze het roerend eens: "peter Simon leeft verder." Er was alleen maar bewondering voor zijn levensloop, voor zijn leven als simpele werkman die dag en nacht werkte, hij was symbool van wilskracht, doorzettingsvermogen. Iemand die niet afgaf, die dikwijls striemende sporen heeft gevoeld van de levenszweep. Hoeveel dagen van eenzaamheid zou hij achter een Leuvense stoof doorgebracht hebben? Het gesprek werd moeilijk als het ging over: "Wat met zijn geest? Blijft die leven? Zijn persoonlijkheid!" Ze knikten alle drie. Toch is er die twijfel. "Laat ons ook het recht om te mogen twijfelen! Vlees en bloed, neen, na de dood is het gedaan, dan groeit er gras op onze buik, dat is alles. Er is een grens tussen geloven en niet geloven. Tussen wat men verlangt en wat niet kan ingelost worden. Laat het ons zo stellen: iedereen, hoe klein ook, leeft verder in de geschiedenis van de mensheid."

's Anderendaags kwam Baziel zeggen: "Die begrafenisondernemer weet wat vragen, ongeveer 50.000 fr. We trekken 17.000 fr. terug van de ziekenbond, dat is 5.000 fr. minder dan vroeger. Godverdomme, dat een mens nu ook al moet inleveren op begrafenis. Dat is de schuld van de regering Martens en De Clercq met zijn bende. Die lijkhandelaar heeft een florerende zaak, ze hebben een monopolie in de streek. Een sterfgeval dient toch niet om mensen geld af te luizen. Hoewel, aan ouderlingen is het meest te verdienen, vraag dat maar eens aan pillenfabrikanten, dokters en apothekers, die denken: de ene zijn dood is de andere zijn brood." Baziel schatte deze simpele begrafenis op 80.000 fr.. Dan was er nog geen kleine grafzerk bij. Simons kist stond in een bombastische dodenwagen, onzichtbare paarden ronkten en trokken. Wansmakelijk was deze kitschwagen, omringd met nagemaakt zilver. Wat een contrast met Flors begrafenis. Toen was er een simpele lijkwagen, getrokken door een boerenknol met boer Sies Van Hespen boven op de bok. Twee verschillende werelden. "Wat loopt die nar van een ceremoniemeester met die lange pitteleer hier rond mijn kist? Geheel mijn leven heb ik deze uit de weg gelopen. Hoe durven ze hier mijn rust verstoren" denkt Simon.

Die bombastische kitschwagen was agressief en arrogant. Hij snorde zonder gevoel en zonder te stoppen, voorbij Simons oude woonst. Het huis dat hij meer dan veertig jaar had gehuurd. De eigenaar had het verkocht terwijl Simon in de kliniek lag, van onder zijn gat. Zelfs in zijn oude huis was hij niet meer welkom. Aan de kerk stonden al zijn kinderen, behalve Romain. "Dat is wel spijtig," is te horen.

Simon keek naar alle burenen. "Ja, allemaal zijn ze zo grijs als een duif. Och, de wereld staat niet stil." Het stoorde Simon niet dat de koster nog altijd vals zong. Gelukkig zongen ze in het latijn, dat verstond toch niemand. Simon was niet uitgekeken op al die schone mensen die ten offer gingen, hij glimlachte, kende al hun streken, knepen en gebreken. Vol goeie wil en menselijkheid.

Simon is die dag niet begraven. Het was tweede Paasdag 1982. De grafmaker was in verlof.